

УДК 336.13.012.24

Смирнов С.М.,

к. т. н., доц.,

заст. директора з наукової роботи,

ПВНЗ «Європейський університет», Донецька філія, м. Донецьк

ОБҐРУНТУВАННЯ ШЛЯХІВ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ФІНАНСОВОЇ БЕЗПЕКИ РЕГІОНІВ УКРАЇНИ

Статтю присвячено проблемі забезпечення фінансової безпеки регіонів України. Запропоновано заходи щодо усунення диференціації економічного розвитку територій країни. Визначено пріоритетні напрями регіонального розвитку. Відмічена роль інвестицій в контексті фінансової безпеки.

Ключові слова: фінансова безпека, регіон, диференціація, валовий продукт, інвестиції, інновації.

ОБОСНОВАНИЕ ПУТЕЙ ОБЕСПЕЧЕНИЯ ФИНАНСОВОЙ БЕЗОПАСНОСТИ РЕГИОНОВ УКРАИНЫ

Смирнов С.Н.

Статья посвящена проблеме обеспечения финансовой безопасности регионов Украины. Предложены мероприятия по устранению дифференциации экономического развития территорий страны. Определены приоритетные направления регионального развития. Отмечена роль инвестиций в контексте финансовой безопасности.

Ключевые слова: финансовая безопасность, регион, дифференциация, валовой продукт, инвестиции, инновации.

SUBSTANTIATION WAYS TO ENSURE FINANCIAL SECURITY REGIONS OF UKRAINE

Smyrnov S.

This article is devoted to the problem of ensuring the financial security of the regions of Ukraine. The measures to eliminate differentiation economic environment of the country. The priority areas of regional development. The noted the role of investment in the context of financial security.

Keywords: financial security, region, differentiation, gross regional product, investment, innovation.

Постановка проблеми. У сучасних умовах господарювання особливого значення набувають фінансово-кредитні відносини. Без становлення фінансово-кредитної сфери, яка відповідатиме задачам ринкової економіки, неможливо ніякого економічного росту. За даними світового досвіду, умовам ефективної економіки, відповідає, як правило, саме безпечний стан фінансово-кредитної сфери. Поняття «фінансова безпека» або його синонім «безпека фінансово-кредитної сфери» з'явилося разом із становленням України як незалежної держави. Спочатку це поняття сприймалося як складова поняття «економічна безпека» або «безпека економічної сфери» країни (регіону, області) і тому було новим терміном для українських науковців та фахівців. Поняття «фінансова безпека» отримало признання лише стосовно незалежної країни. В денний час серед фахівців розглядується питання про визнання питання «фінансова безпека» як самостійної категорії, а не лише складової «економічної безпеки».

Забезпечення належного рівня фінансової безпеки може бути вирішено лише тоді, коли звернено увагу на безпеку усіх суб'єктів цієї категорії. Щільно пов'язані між собою майнова безпека окремих підприємців, організацій, регіонів і, нарешті, фінансова безпека держави. Лише дотримуючись комплексного підходу до вирішення питань безпеки можна досягти належного ефекту.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Теоретичні та методологічні аспекти забезпечення фінансової безпеки як специфічного виду суспільно-економічних відносин, які виникають між державою (регіоном) та суб'єктами соціально-економічних відносин, розглянуто у роботах О. Барановського, В. Бурцева, К. Горячевої, М. Єрмошенка, О. Савицької. Основні положення і висновки попередніх робіт базуються на фактичних даних. Розроблено понятійний апарат, встановлено реальні та потенціальні загрози безпеці, обґрунтовано принципи захисту фінансових інтересів. Сформульовано

стратегію, підходи і заходи, спрямовані на досягнення необхідного рівня безпеки.

В роботах попередніх авторів увагу переважно звернено на захист фінансових інтересів країни. Особливої уваги заслуговує регіональний рівень фінансово-кредитної сфери. Це обумовлено підвищенням ролі регіонів в економічному житті. Господарський розвиток окремих регіонів у кінцевому рахунку забезпечує економічну могутність всієї України.

Метою статті є обґрунтування пріоритетних напрямів регіонального розвитку в контексті фінансової безпеки.

Основні результати дослідження. Фінансова безпека регіону забезпечується гармонійним узгодженням інтересів держави, регіону та населення, а також характеризується забезпеченістю підприємств даного регіону, незалежно від форми власності, достатнім обсягом фінансових ресурсів. Створені умови для розвитку економіки, фінансової системи і фінансових відносин і процесів в регіоні, де є всі необхідні фінансові ресурси для соціально-економічної стабільності і розвитку регіону, успішного протистояння внутрішнім і зовнішнім загрозам.

Питання розвитку фінансово-кредитної сфери регіонів, їхнього співробітництва, зменшення міжрегіональних диспропорцій, ефективного використання фінансово-економічного потенціалу залишаються актуальними для України. Головною причиною зростання диспропорцій та загострення фінансово-економічних проблем регіонів є те, що в Україні не створено цілісної дієвої системи реалізації державної регіональної політики у фінансово-кредитній сфері, не сформований ефективний механізм взаємовідносин центру з регіонами та регіонів між собою у фінансових питаннях. Правове поле у сфері регулювання регіонального фінансового розвитку залишається фрагментарним, багато важливих питань не врегульовані [5].

Існують значні відмінності у територіальній концентрації промислового виробництва між південно-східними та деякими західними і центральними областями, у господарчій структурі яких висока питома вага аграрного сектору економіки [2, с. 104]. За роки незалежності диференціація в рівнях соціально-економічного розвитку регіонів не тільки не зменшилась, а й посилилась. Про це свідчать обсяги реалізованої промислової продукції за регіонами України і регіонального валового продукту, що наведено відповідно на рис. 1 і рис. 2 (побудовано на основі статистичних даних [4]).

Має місце занепад відсталих і слабо освоєних районів через гостру не конкурентоздатність місцевих виробництв та практично стихійний відтік населення з деяких регіонів (Волинська, Закарпатська, Рівненська області). Спостерігається надмірна територіальна концентрація продуктивних сил у результаті переважного розміщення промислового капіталу в деяких високо урбанізованих зонах і найбільших містах України.

Нерівномірність соціально-економічного розвитку регіонів спричиняє низку сполучених з нею вторинних загроз: поділ на депресивні, кризові, відсталі регіони, що багато в чому пов'язане з фінансовими оцінками їх стану.

Також нерівномірність соціально-економічного розвитку трансформується у фінансову диференціацію, яка сама по собі стає каталізатором поглиблення загроз безпеки регіонів. Фінансова диференціація трансформується у різноманітні негативи у розвитку окремих сегментів фінансової системи регіонів: банківського, фондового ринку, інвестиційного, бюджетного, податкового [4, с. 139].

Усунення диференціації можливо за рахунок іноземного капіталу. Всі країни, незалежно від рівня їх економічного розвитку, прагнуть залучити в економіку інвестиційний капітал.

Іноземні інвестиції є вигіднішими в порівнянні з внутрішніми інвестиціями.

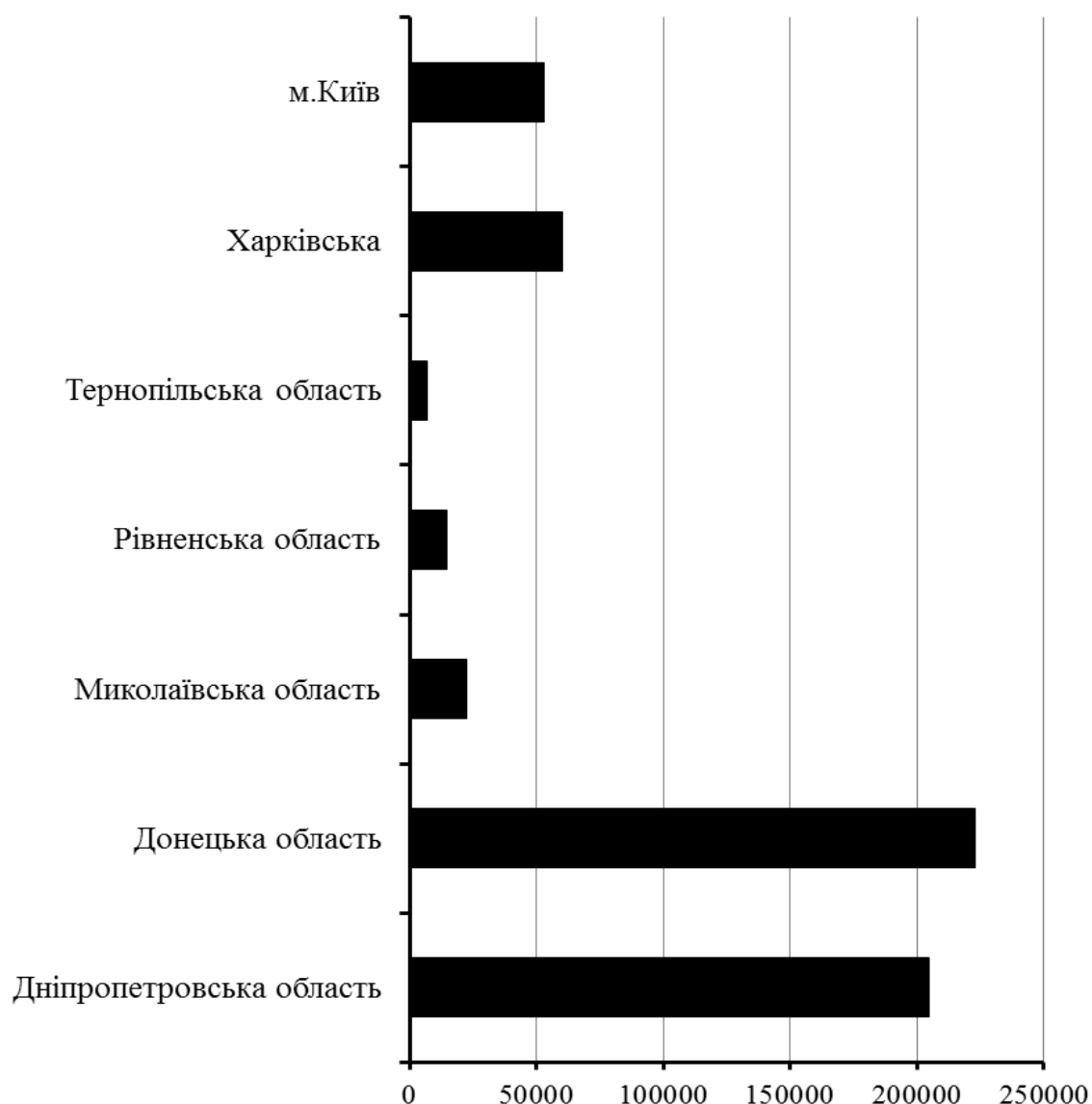

Рис. 1. Обсяги реалізованої промислової продукції за регіонами України у 2012 р., млн. грн.

Джерело: [4]

Вони дають можливість забезпечити велику прибутковість від вкладень капіталу, надають реальну можливість модернізувати виробництво, здійснити закупівлю сучасних засобів виробництва на світових ринках, упровадити нові методи і схеми управління підприємствами, залучити нові

технології, розробити сучасні маркетингові стратегії, підвищити зайнятість населення.

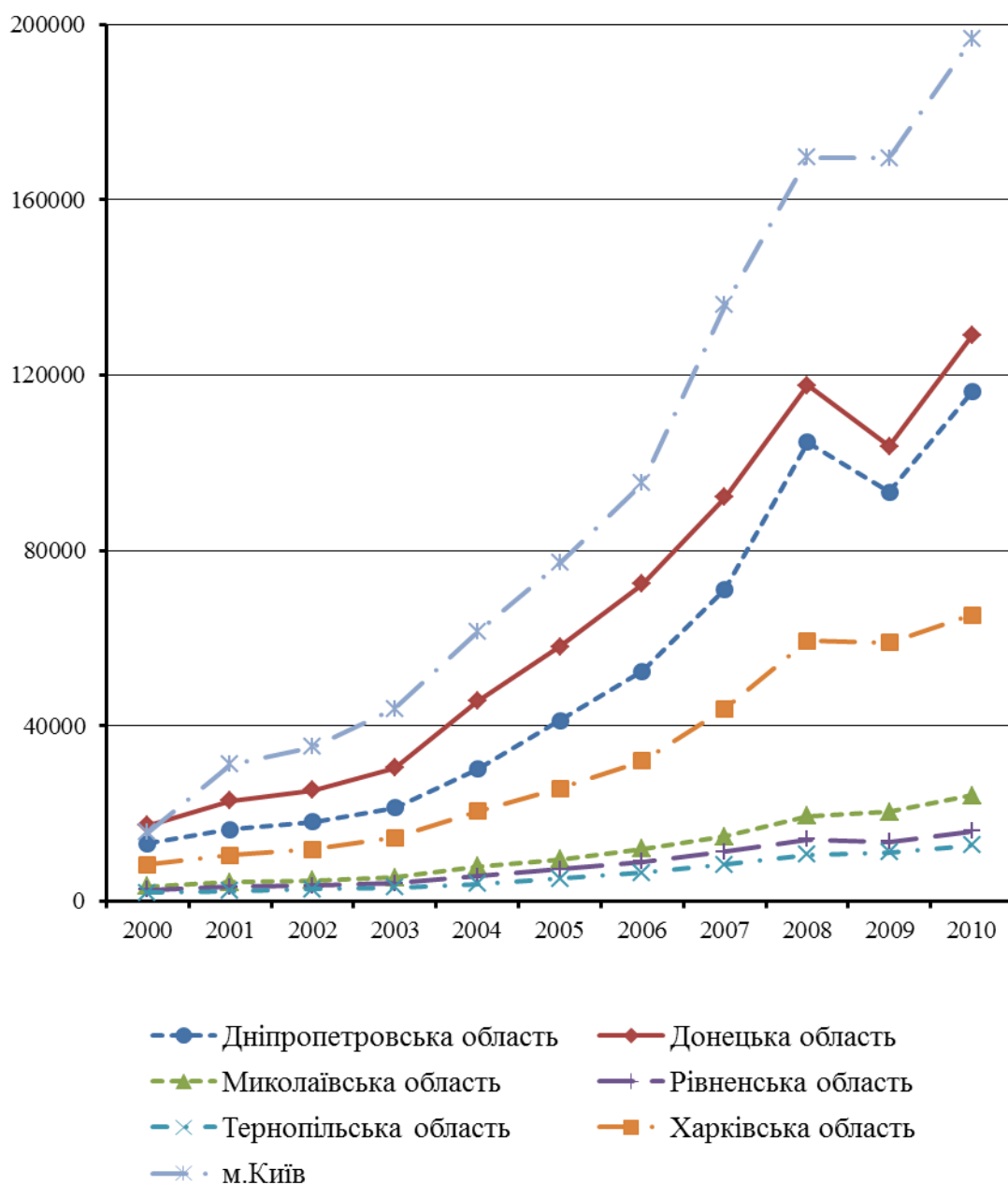

Рис. 2. Валовий регіональний продукт областей України, млн. грн.

Джерело: [4]

Особливого значення набувають іноземні інвестиції у контексті інноваційного розвитку, створення принципово нових високотехнологічних виробництв [6, с.32].

Привабливість країни для іноземного інвестування багато в чому залежить від рівня розвитку підприємництва в цій країні, географічного положення держави і його природно-кліматичних умов, розвитку транспортної мережі, телекомунікацій. Про інвестиційну привабливість України свідчать такі чинники: наявність багатих природних ресурсів і потужностей по їх видобутку, дешева і кваліфікована робоча сила, перспектива освоєння українського ринку. Разом з тим іноземного інвестора все ще насторожує політична і економічна нестабільність в Україні, недосконалість законодавства, нерозвиненість ринку землі.

Будь-який інвестор, ризикуючи і вкладаючи капітал в іншу країну, повинен бути упевнений в тому, що його власність у вигляді коштів, що інвестуються, або активів, в які інвестовані кошти, є недоторканною, а його майнові права і інтереси надійно захищені і забезпечені створеною в цій країні незалежною судовою системою.

Найпривабливішим для іноземних інвесторів є м. Київ. До регіонів, які стали привабливішими для іноземних інвесторів та характеризуються зростанням прямих іноземних інвестицій у ці регіони, можна віднести Дніпропетровську, Донецьку, Харківську, Запорізьку, Луганську області, які створюють східний регіон, що має найрозвиненішу промисловість, питома вага якої в економіці України найвища. Залучення інвестицій з-за кордону в цей регіон дозволить здійснити реконструкцію та технічне переобладнання металургійних, хімічних виробництв на базі екологічно чистих технологій та сприятиме розвитку машинобудування, автомобіле- та літакобудування, активно стимулюватиме енергозбереження.

В Одеській, Миколаївській і Херсонській областях, які утворюють південний регіон, вигідним є проведення реконструкції та технічного переоснащення портового господарства, розвиток виробництва обладнання для харчової та консервної промисловості, розширення мережі оздоровчих курортно-туристичних комплексів. Притік іноземних інвестицій у Західний

регіон – Львівську, Закарпатську, Івано-Франківську, Тернопільську, Волинську, Рівненську і Чернівецьку області, сприятиме створенню ефективного виробництва з використанням місцевих природних ресурсів та розвитку мережі оздоровчих туристичних комплексів.

Полтавська, Черкаська, Вінницька області, які утворюють центральний регіон, належать до аграрно-промислових і характеризуються середнім значенням інвестиційного розвитку. Залучення інвестицій у цей регіон дозволить здійснити реконструкцію підприємств, що виробляють електроенергію, випускають мінеральні добрива, засоби автоматизації й обчислювальної техніки, технологічне устаткування [1, с. 69].

Обсяги прямих іноземних інвестицій в регіони України наведені на рис. 3 (побудовано на основі статистичних даних [4]).

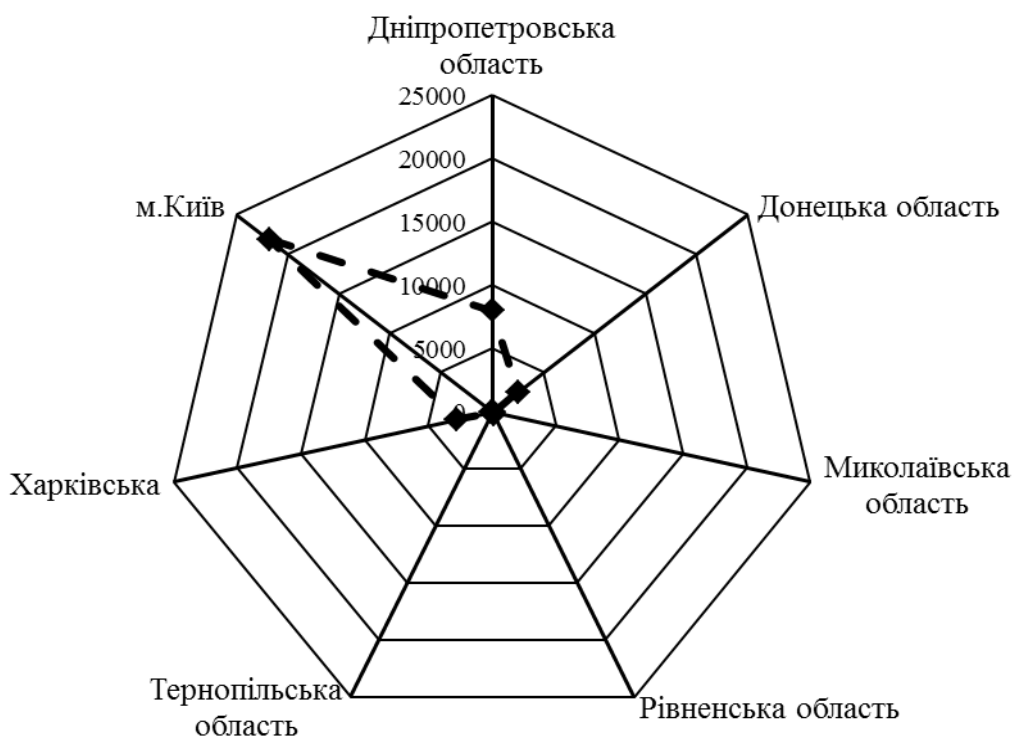

Рис. 3. Обсяги прямих іноземних інвестицій в регіони України у 2011 р., млн. дол. США

Джерело: [4]

Завданнями інвестиційної політики на територіях є надання істотного динамізму регіональному економічному розвитку шляхом більш повного та ефективного залучення у господарський оборот ресурсного потенціалу регіонів, використання переваг територіального поділу праці на основі розширення повноважень та підвищення відповідальності органів місцевого самоврядування за вирішення поточних та перспективних проблем територій.

Висновки. Головною причиною зростання диспропорцій та загострення фінансово-економічних проблем регіонів є те, що в Україні не створено цілісної дієвої системи реалізації державної регіональної політики у фінансово-кредитній сфері, не сформований ефективний механізм взаємовідносин центру з регіонами та регіонів між собою у фінансових питаннях.

Існують значні відмінності у територіальній концентрації промислового виробництва між південно-східними та деякими західними і центральними областями, у господарчій структурі яких висока питома вага аграрного сектору економіки.

Іноземні інвестиції є вигіднішими в порівнянні з внутрішніми інвестиціями, оскільки дають можливість забезпечити велику прибутковість від вкладень капіталу, надають реальну можливість модернізувати виробництво

Основними напрямками регіонального розвитку слід вважати:

- розширення і модернізація промислового виробництва;
- усунення диспропорцій соціально-економічного розвитку областей країни;
- залучення іноземних інвестицій.

1. Боднар І.Р. проблеми залучення іноземних інвестицій в Україну на сучасному етапі// Регіональна економіка. – 2009. - № 4. – С. 62 – 70.

2. Жук М.В. Альтернативи регіонального розвитку в Україні в контексті інтеграції у світове господарство// *Актуальні проблеми економіки*. – 2004. - №12 (66). – С. 102 – 109.
3. Маргасова В.Г., Ткаленко Н.В. Передумови формування фінансової безпеки регіону// *Збірник наукових праць Національного університету державної податкової служби України*. – 2010. - № 2. – С. 139-146.
4. Офіційний сайт Державної служби статистики України [Електронний ресурс].- [Режим доступу: www.ukrstat.gov.ua/](http://www.ukrstat.gov.ua/)
5. Тенденції соціально-економічного розвитку регіонів України та першочергові завдання державної регіональної політики: [Електронний ресурс]// *Національний інститут стратегічних досліджень при Президентові України*. - Режим доступу: www.niss.gov.ua/Monitor/Monitor10/tab10.htm.
6. Червова Л., Назарчук М. Порівняльний аналіз динаміки інвестицій в економіку України// *Економіка України*. – 2007. - №3. – С. 32 – 41.